

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-249-4-4>

**FEATURES OF THE ADMINISTRATIVE JURISDICTION
OF FRANCE AND UKRAINE: A COMPARATIVE LEGAL ASPECT**

**ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ
ФРАНЦІЇ ТА УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

Shekhovtsova O. I.

*Teacher of Poltava
Professional College
Yaroslav Mudryi National University
Poltava, Ukraine*

Шеховцова О. І.

*викладач
Полтавський фаховий коледж
Національного юридичного
університету імені
Ярослава Мудрого
м. Полтава, Україна*

Нині, коли євроінтеграційний вектор розвитку нашої держави передбачає адаптацію національного законодавства до законодавства Європейського Союзу, особливо гостро постає необхідність аналізу законодавства інших країн. Особливо в контексті захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб від порушень з боку органів державної влади та їх посадових осіб. У процесі проведення судової реформи, а також реформи державного управління слід враховувати міжнародні стандарти та позитивний досвід здійснення адміністративного судочинства в зарубіжних країнах, у тому числі Франції.

Європейські демократичні держави задля забезпечення прав і свобод людини у правовідносинах з органами державної влади та їх посадовими особами важливе місце відводять суду. Судовий механізм захисту прав дозволяє уникнути свавілля з боку представників державної влади відносно людини, забезпечуючи реалізацію принципу публічно-правової відповідальності за свою діяльність [4, с. 3]. Проте, не в усіх країнах світу захист прав, свобод та інтересів фізичних або юридичних осіб здійснюється судовими органами адміністративної юстиції.

Сучасна адміністративна юстиція Франції являє собою самостійну гілку правосуддя, головна мета якої – регулювати конфлікти між громадянами та органами державного управління або між самими органами та відомствами, а також приймати судові рішення, які базуються на нормах адміністративного права [4, с. 196]. Специфічною

властивістю французької адміністративної юстиції є те, що вона сформувалась і продовжує функціонувати всередині виконавчої гілки влади. Незалежність судів досягається їх відокремленням від органів, які беруть безпосередню участь в управлінні державними справами.

Адміністративні суди Франції є цілком незалежними й самостійними в системі судоустрою. Щороку до адміністративних судів надходить декілька тисяч скарг на діяльність (дії чи бездіяльність) органів державної влади. Адміністративні суди перевіряють законність адміністративних актів – від тих, що видаються муніципальними органами, до указів (ордонансів) Президента, що мають силу закону. Рішення адміністративних судів стосуються практично всіх сфер життя суспільства, зокрема, політичної сфери – виборів; економічної – будівництва, господарського управління; соціальної – громадської безпеки, благоустрою міст, захисту довкілля; культурної – реформування освіти; моральної – цензури преси та кіно [2, с. 54].

На відміну від французької моделі адміністративного судочинства, адміністративні суди України можуть зупинити дію оскаржуваного рішення органу державної влади, органу місцевого самоврядування та їх посадових осіб не тільки за заявою заінтересованої особи (позивача), але й за власною ініціативою. Так, ст. 150 Кодексу адміністративного судочинства України передбачає, що суд за заявою учасника справи або з власної ініціативи має право вжити заходи забезпечення позову якщо: 1) невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся або має намір звернутися до суду; 2) очевидними є ознаки протиправності рішення, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень, та порушення прав, свобод або інтересів особи, яка звернулася до суду, таким рішенням, дією або бездіяльністю [1].

Французьке адміністративне судочинство так само як і українське носить змагальний характер, тобто участь у процесі беруть дві сторони – позивач і відповідач. При цьому, характерною рисою французької моделі адміністративної юстиції виступає інквізиційний характер судочинства, суть якого полягає в тому, що суд керує розглядом справи. Зокрема, суд може дати вказівки одній із сторін передати іншій стороні відомості, які вона має; вжити заходів до проведення експертизи; запросити документи тощо. Роль цього принципу важлива щодо збору доказів, адже за французьким законодавством сам збір покладено на позивача. Разом з тим, в адміністративному судочинстві як Франції, так і України це буває

складно зробити, тому що в ролі позивача виступає пересічний громадянин, якому необхідно отримати докази, що можуть знаходитися в органі управління. Тут і виникають складнощі, оскільки громадянин дуже часто виявляється безсилим перед публічною владою. У цьому випадку на допомогу йому приходять суддя, спираючись на свої інквізиційні повноваження [3, с. 114].

Також варто звернути увагу на те, що сучасна модель адміністративної юстиції у Франції представлена Державною радою (вона по суті є Вищим адміністративним судом), апеляційними та територіальними адміністративними судами. На Державну раду Франції, окрім цього, покладено здійснення консультування уряду з управлінських питань. Із цього випливає, що такий орган адміністративної юстиції може надавати найбільш компетентні роз'яснення та консультації у сфері управління, оскільки саме він у повсякденній діяльності зіштовхується з випадками порушення прав, свобод та інтересів осіб у даній сфері [3, с. 110].

На мою думку, що Україні було б доцільно запозичити досвід з цього питання. Так, Кабінет Міністрів України, окремі міністерства, інші центральні органи виконавчої влади при прийнятті управлінських рішень, а також підзаконних нормативно-правових актів, що стосуються прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб, могли б звертатися до адміністративних судів, зокрема до Касаційного адміністративного суду, з проханням надати відповідні консультації з публічного адміністрування. Таке запозичення, напевно, у подальшому дозволило б значно зменшити кількість позовів до адміністративних судів щодо оскарження рішень, дій суб'єктів владних повноважень.

Підводячи підсумки проведеного порівняння, можна сказати, що модель адміністративної юрисдикції України має як спільні, так і відмінні риси з французькою. Разом з тим, не можна вести мову про їх абсолютну ідентичність. Основні відмінності полягають у такому:

1) на відміну від адміністративного судочинства України, досудове дослідження матеріалів справи проводиться адміністративним судом негласно.

2) характерною рисою французької моделі адміністративної юрисдикції виступає інквізиційний характер судочинства;

3) французькі адміністративні суди не мають повноважень зупиняти дію оскаржуваного рішення органу державної влади, органу місцевого самоврядування та їх посадових осіб за власною ініціативою.

Отже, французька модель адміністративного судочинства має такий досвід у вирішенні як питань процесуального, так і матеріального характеру, який би позитивно вплинув на українське судочинство.

Література:

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 2747-IV. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення 18.11.2021 року)
2. Кузьменко О. В., Пастух І. Д., Користін О. Є. та ін. Адміністративне право зарубіжних країн: курс лекцій / за ред. О. В. Кузьменко. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 528 с.
3. Пчелін В. Б. Організація адміністративного судочинства України: правові засади: монографія. Київ: ТОВ «У справі», 2017. 488 с.
4. Ільков В. В. Розвиток системи адміністративного судочинства в Україні з урахуванням джерел права зарубіжних країн під час здійснення Конституційної реформи в Україні. 2015. № 3. С. 194–198.